

Groninger Archieven te Groningen

hs f 477 *Afbeeldinge en Korte Beschrijving van Groningen en Ommelanden bijeen versamelt door Andries Schoemaker*

Formaat ± 380 x 250 mm; de 506 bladzijden zijn (later) genummerd. De titelprint is een ingekleurde pentekening met de hiervoor genoemde tekst. Na een algemeen gedeelte volgt op pag. 43 opnieuw een fraai gekleurde titelpagina, waarna de verschillende plaatsen in alfabetische volgorde worden behandeld. Elke plaats begint op een nieuw blad met ruimte voor een tekening en een wapen, maar die zijn vaak niet benut. Er komen 46 door Schoemaker en met waterverf ingekleurde tekeningen van borgen etc. in voor, waarvan 43 naar de niet teruggevonden originelen uit de collectie die ook voor de zgn. Coenderskaart gebruikt zijn. De bladen zijn tweezijdig beschreven; al met al is ongeveer de helft van de beschikbare schrijfruimte gebruikt.

- Dit handschrift werd in 1880 in Brussel aangekocht door de commissie van beheer van het provinciaal kabinet van oudheden, vrijwel zeker uit de Bibliotheek Van Lockhorst. In 1891 werd het aangekocht door het Rijksarchief in Groningen. Zie Jeanine Otten in 'De Atlas Schoemaker' in *Voor Nederland bewaard*, 1995, p. 185-186.
- MMF-uitgave (2000) op 9 microfiches en CD-nr. 5

Frysk Histoarysk en Letterkundich Sintrum TRESOAR, Leeuwarden

998 Hs *Korte Beschrijving van de Steden, Dorpen, Gehugten en Heeren-huizen der Heerlijkheid Vriesland, Benevens desselfs Afbeelingen, Meest na 't leven tekent, Bij een Vergaderdt Door Andries Schoemaker Deel 3.*

Formaat 365 x 242 mm, 270 bladen; geen titelblad. Vervolg van de twee delen in de Koninklijke Bibliotheek, nrs. 132A37 en 132A38. Evenals daar volgt ook hier, na een ingeplakte kaart uit de Schotanus-atlas van dat gebied, een beschrijving per grietenij en de daarin liggende plaatsen. In dit deel staan 42 met waterverf gekleurde tekeningen van Schoemaker, deels naar Stellingwerf, de meeste ± 140 x 180 mm. De voor tekeningen bestemde ruimte is echter 135 keer niet benut en bij kleinere plaatsen staat vaak maar weinig tekst. Verder komen gekleurde grietenijwapens en tekeningen of ingeplakte afdrucken van munten, penningen en zegels voor.

- Dit deel is in 1880 verworven door de Provinciale Bibliotheek van Friesland.
- De delen I en II zijn niet aangekocht omdat Schoemaker daarin hoofzakelijk reeds bekende tekeningen van Stellingwerf gekopieerd heeft. Ze bevinden zich in de Koninklijke Bibliotheek.
- Samen met deel 1 en 2 (KB 132 A 37/38) in MMF-uitgave (2000) op 9 microfiches en CD-nr. 5

Drents Archief te Assen

0371 *Beschrijving van het Lanschap Drente, met Afbeeldingen der voornaamste Huizen en wapens*, geteekent en gecouleurd.

Formaat ± 390 x 250 mm; 110 niet genummerde bladen. Het titelblad is vermoedelijk uitgescheurd; de genoemde titel komt voor in de veilingcatalogus E. de Burlett 1807.

Na een algemene beschrijving, met gekleurde wapens, worden de verschillende plaatsen in alfabetische volgorde behandeld. Daarbij is ruimte gelaten voor tekeningen en wapens, maar van de door Schoemaker aangekondigde tekeningen zijn er slechts twee opgenomen en er zijn ook maar twee wapens getekend. Er lijken echter bladen en tekeningen uitgesneden te zijn.

Van de kleinere plaatsen is slechts de ligging aangegeven, bij de grotere staat meer tekst.

- Dit handschrift werd in 1892 door het provinciaal bestuur van Drenthe gekocht op een verkoping in Brussel. Naderhand schijnt het weer in particuliere handen geraakt te zijn. In 1978 werd het door het Rijksarchief gekocht van een boekhandel in Groningen.

Een vorige eigenaar, W. Koops, noteerde dat het in 1764 door Van Bijler gekocht werd van Ellerts. Uit de nalatenschap Van Bijler verkreeg Otto Blom het en J. Blom gaf het ten geschenke aan W. Koops. Deze aantekening is wellicht onjuist. Gezien de vermelding in de Catalogus E. de Burlett (Sr.) is aan te nemen dat het in 1850 uit de collectie E. de Burlett (Jr.) is geveild.

Dit is een aardig voorbeeld van hoe verschillende gegevens elkaar kunnen tegenspreken en hoe oude boeken van hand tot hand kunnen gaan, en dus gemakkelijk zoek raken.

- MMF-uitgave (2000) op 4 microfiches en CD-nr. 5
- In 2004 verscheen onder redactie van drs. J. Bos: *Reuzen op reis; een achttiende-eeuwse kijk op de drentse geschiedenis*. Hierin staat de volledige transcriptie van dit manuscript.

Historisch Centrum Overijssel te Zwolle

263/862 *Korte beschrijving van Over Issel, der selver steeden, dorpen, Vlekken, Buurten en Kasteelen, neevens derselver Verbeeldingh, meest alle na 't leven geteekend door Cornelis Pronk en andere', bij een gebracht [ontbreekt] Eerste deel*

Formaat 386 x 250 mm; 228 bladen; op bl. 1 een door Andries Schoemaker getekend gekleurd titelblad met vijf wapens en drie dorpsgezichten en met de tekst zoals hierboven, geschreven door Gerrit. Daaraan vooraf gaat een geschreven titelblad zonder tekening met ongeveer dezelfde tekst, waarbij: 'bij een versameld door Andries Schoemaker'.

De bladen 4 t/m 18 zijn tweezijdig beschreven met gegevens over Overijssel en zijn gewesten, waarbij twee getekende wapens. Daarna worden de plaatsen alfabetisch behandeld, in dit deel van A t/m L. De grote plaatsen omvatten meerdere bladen, voor de kleinere is één blad gereserveerd. Bij elke plaats is ruimte voor een tekening en een wapen, maar die is vaak niet benut. Bij de kleinere plaatsen staat weinig of soms helemaal geen tekst. Er zijn enkele afdrucken van penningen ingeplakt.

In dit deel staan ca. 50 gekleurde tekeningen van ± 140 x 210 mm van Andries Schoemaker naar De Haan, Meyling, Pronk, hemzelf of, vaak, niet vermeld. De meeste zijn direct op het papier getekend; een deel is ingeplakt en daarvan zijn er een vijftal verwijderd. Eén tekening lijkt van Gerrit Schoemaker te zijn. Het hoogst genoemde jaartal is 1733.

263/863 *Tweede deel* Op een soortgelijk titelblad als in het eerste deel staan vijf wapens en een stadsgezicht afgebeeld. Daarop volgt een geschreven titelblad met de eerder genoemde tekst, gevolgd door: 'met veel moeijten bij een versameld door Andries Schoemaker'.

Dit deel bevat 186 bladen, waarin t/m f 161 de plaatsnamen beginnend met M t/m Z behandeld worden en daarna verschillende plaatsen in het graafschap Bentheim, met tekeningen van Meyling. Daartussen staat een geschiedenis van Overijssel, beginnend bij het jaar 2.

Er komen ± 65 gekleurde tekeningen in voor, eveneens van Andries Schoemaker naar De Haan, Meyling, Pronk, hemzelf en één keer Gerrit. Vaak is geen herkomst vermeld. De jongste tekening is van 1733. Verder staan er een dertigtal wapens en enkele penningen in afgebeeld. Uit dit deel zijn een achttal tekeningen verwijderd.

- Beide delen zijn in 1880 aangekocht door de Ver. v. Overijsselsch Regt en Geschiedenis van Boekhandel G.A. van Trigst te Brussel en in 1967 gedeponeerd in het Rijksarchief.
- G.J. Doornink heeft een inhoudsopgave gemaakt, die te vinden is in 'Verslagen en Mededelingen' van de VORG, jrg. 1936, p. 181 e.v.
- MMF-uitgave (2000) op 15 microfiches en CD-nr. 5

Particuliere collectie, Enschede

Beschrijvinge der Stad Amsterdam

Plakboek, door Andries Schoemaker gemaakt voor en met een uitvoerigen opdracht aan zijn kleinzoon Gerrit Blaauw. Ca. 375 x 240 mm. met 240 prenten uit boeken, 63 tekeningen van Schoemaker en 2 van Stellingwerf. De tekeningen zijn meestal naar bestaande voorbeelden gemaakt, waarvan een groot deel nu niet meer bekend is. De toenmalige eigenaar heeft in 1942 de inleiding overgeschreven en aan het eind is door onbekende hand een index van de prenten en tekeningen toegevoegd.

- Dit handschrift is in familiebezit gebleven en thans eigendom van een naamgenoot en rechtstreekse afstammeling van kleinzoon Gerrit Blaauw, voor wie Andries Schoemaker het Plakboek maakte. I.H. van Eeghen schreef er over in 'Amstelodamum' van januari 1959, p. 184-191. Het plakboek is in het Gemeente Archief van Amsterdam op microfilm (nr. 2019) te zien.
- Tot het familiebezit behoren ook de twee andere door Van Eeghen genoemde stukken. In de Bijbel die een verre oudoom, Pieter van Cleef, in 1568 tot op de brandstapel vergezelde, is aangetekend dat die altijd in de familie moet blijven. Dan is er een handschrift op de manier van Jan Luyken. Dat is in 1740 aan Johanna Schoemaker, weduwe van Willem Blaauw, geschonken, maar niet, zoals Van Eeghen schrijft, door Schoemaker eigenhandig geschreven en getekend.

Bibliotheek Arnhem te Arnhem

MS 299 *Oudheeden voor Gelderland en Zutphen voorgesteld in de gebeurtenissen in en omtrent de Steeden en Oud-Adellijke gebouwen van dat Hartogdom en Graavschap voorgevallen in een Alphabettise ordre samengebracht door Gerrit Schoemaker in twee deelen verdeeld sijnde het Eerste van A tot I het tweede van K tot Z*

Eerste deel A° 1721. Formaat 328 x 210 mm; 210 ongenummerde bladen.

Elke plaats of huis begint op een nieuw blad. Van sommige is alleen de ligging aangegeven, voor andere zijn beide zijden of meerdere bladen gebruikt. De bronnen zijn steeds vermeld; de basistekst is vaak later aangevuld in een ander schrift en soms op losse briefjes. Er staan geen tekeningen in.

- Verworven op veiling Van Gendt te Amsterdam, 17-19 mei 1983 en afkomstig uit Bibliotheek Reuvensteert. Het is niet bekend waar het tweede deel zich bevindt.
- Meer over dit manuscript bij 'Handschriften van de Schoemakers nader bekeken'.

MS 300 *Genealogica MSS Tom II*

Ondanks deze rugtitel is dit manuscript slechts voor een klein gedeelte van (Gerrit) Schoemaker. Het merendeel is geschreven door degene die ook aantekeningen in bovenstaand deel maakte. Los voorin liggen drie brieven van Gerrit Schoemaker. De titel lijkt er op te wijzen dat er een deel I moet zijn, maar dat is niet gevonden.

- Ook dit deel is gekocht op veiling Van Gendt te Amsterdam, 17-19 mei 1983 en afkomstig uit Bibliotheek Reuvensteert.
- Meer over dit manuscript bij 'Handschriften van de Schoemakers nader bekeken'.

Gelders Archief te Arnhem

verbrand *Beschrijvinge van de Steeden, Dorpen, Adellijke Huizen enz. in Gelderlandt, geschikt naar de Order van 't Alphabeth, met fraye teekeningen van Stellingwerff, de Haen en andere, 2 deelen.*

Dit handschrift is bij de oorlogshandelingen in 1944 in het Rijksarchief verbrand. De titel staat in het *Register van boeken*, nagelaten door Gerrit Schoemaker, verkocht op 18 februari 1737, p. 91, no. 1.

Volgens de aanwinstenlijst van het RA bevatte het ca. 800 afbeeldingen.

Op de afd. Topografie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te 's Gravenhage bevinden zich verschillende foto's uit dit handschrift. De herkomst is onbekend. Het onderschrift ontbreekt meestal. Op de achterzijde van de drager is vaak 'h.s. Schoemaker' getypt. Een aanduiding als 'gew. teek.' en het gebruik van 'sch' doet vermoeden dat het foto's van voor 1944 zijn. Af en toe is tussen haakjes een korte omschrijving getypt, die vermoedelijk oorspronkelijk onder de tekening heeft gestaan. Soms is die uit Fr. Halma's Toneel der Verenigde Nederlanden overgenomen.

- In 1906 aangekocht van de firma R.W.P. de Vries te Amsterdam.
- Er wordt gewerkt aan een reconstructie van dit manuscript; zie bij 'Handschriften van de Schoemakers nader bekeken', Reconstructie ms Gelderland.

Stadarchiv Kleve te Kleve BRD

Hs. 30 *Beschrijving van het Graafschap en Hertogdom Cleef met de afbeelding der meeste steeden van 't selve, en der selver Graeven*

Formaat 312 x 200 mm, 182 achteraf met potlood genummerde bladzijden in leren band met rugopdruk *Beschr. van Cleef*. Een origineel titelblad ontbreekt; bovengenoemde titel staat in een catalogus van de nalatenschap van Gerrit Schoemaker. Een handgeschreven titelblad vermeldt: 'En hartogdom Kleef mit zahlreichen Abbildungen en Aquarellen, van A.J. Haan', met latere toevoeging: 'door Andries Schoemaker', Kleef 1731. Ook A. van Halen wordt als auteur genoemd, blijkbaar omdat zijn naam voorkomt onder een door Schoemaker van hem geciteerd gedicht.

In de catalogus van Gerrit Schoemaker worden twee delen genoemd. Dit deel behandelt in hoofdzaak de stad Kleef; het deel dat ontbreekt bevat waarschijnlijk de 'Beschryving en afbeelding der meeste steden van 't selve en derselver Graeven'.

Van de ± 40 topografische tekeningen van meestal ca. 12 x 16 cm zijn er drie door (vermoedelijk) Gerrit Schoemaker getekend en onderschreven. De andere zijn door Andries in zijn gebruikelijke stijl getekend en gekleurd. Tenminste drie daarvan zijn door hem zelf ter plekke geschetst. De andere zijn vermoedelijk naar bestaande voorbeelden; drie naar A. de Haen en twee naar C. Pronk. Drie afbeeldingen van figuren zijn mogelijk niet door Andries getekend. Verder zijn er twee lossen wapens en vier bladen met elk negen wapens van personen getekend.

Veertien bladen zijn ongebruikt, evenals de achterzijde van de bladzijden waarop tekeningen voorkomen. De andere ruimte is door Andries Schoemaker volgeschreven, waarbij opvalt dat hij veel opschriften overgenomen heeft.

- De herkomst van dit deel is onbekend; het staat vermeld in het 'Bucherverzeichnis der Städtbücherei zu Cleve', 1927 of 1928.
- Meer over dit manuscript en een lijst van de tekeningen bij 'Handschriften van de Schoemakers nader bekeken'.

Museum Flehite Amersfoort

- 1005 *Beschrijving van Het Stigt van UTRECHT Derselver steeden Dorpen en gehugten.*
-786 *Meest alle naar het Leeven geteekend. en met een korte aantekening verrijkt en tot dusdaanige Standt met veel moeijte bijeengebragt door* (ANDRIES SCHOEMAKER 1733 Eerste Deel)

Dit titelblad is een fantasietekening in zwart, gewassen, en gesigneerd L.P. Serrurier Fecit die er ook de titel in schreef. Het gedeelte tussen haakjes is later toegevoegd. Het Utrechts Archief bezit het tweede deel.

Het manuscript heeft een formaat van 385 x 255 mm en telt 459 genummerde pagina's en enkele ongenummerde bladen.

Op de eerste algemene bladzijden worden de namen van 107 dorpen genoemd, verdeeld naar quartieren, Reenen en Veendaal en verder Utrecht, Amersfoort en Wijk bij Duurstede en hun Vrijheden. Daarna volgt een alfabetische behandeling van de plaatsen, met (ruimte voor) tekeningen en wapens. Er staan ± 80 gekleurde topografische en enkele andere tekeningen van Andries Schoemaker in, naar De Haan, Pronk, hemzelf en onbekende voorbeelden, van gemiddeld 145 x 200 mm. De laatste tekeningen zijn van 1731. Er zijn 21 hele en 5 halve bladen uit gesneden, waarop waarschijnlijk tekeningen stonden, 2 per blad.

Achterin staat een register van A t/m H dat 40 plaatsnamen bevat. Volgens een aantekening van Schoemaker zelf staat bij zeven daarvan geen tekening. Er zijn ook veel wapens niet ingetekend, maar de hoeveelheid tekst is vrij groot.

- Dit handschrift is gekocht op de veiling G. Elte in 1910 en geschonken aan museum Flehite te Amersfoort. Aantekening op 2e titelblad: Ex Bibliotheek B. de Lockhorst
- MMF-uitgave (2000) op 16 microfiches en CD-nr. 6

Het Utrechts Archief te Utrecht

- LXXXVI *Beschreijvingh van Het Stigt van UTRECHT Derselver steeden Dorpen en gehugten.*
A 6 *Meest alle naar het Leeven geteekend. en met een korte aantekening verrijkt en tot dusdaanigen standt gebrag door Andries Schoemaker. Tweede deel 1733*

Het eerste deel van dit manuscript bevindt zich in Museum Flehite te Amersfoort. In dit tweede deel worden, na een door onbekende hand geschreven titelblad, op 542 genummerde bladzijden de plaatsen Jutphaas t/m Zuylen behandeld. Daarop volgt een index voor dit deel van 3 bladzijden. Er staan ongeveer 100 gekleurde tekeningen van Schoemaker in, de meeste naar ongenoemde en vaak oudere voorbeelden, ca. 20 naar hemzelf en ca. 20 naar Pronk of De Haan. De jongste tekening is van 1733. Ook in dit deel zijn niet alle geplande tekeningen opgenomen, komen blanco bladzijden voor en zijn veel wapens niet ingetekend.

Het onderschrift van een tiental tekeningen van Utrecht is van Gerrit Schoemaker. Uit dit deel zijn ruim vijftig hele bladen -met één of twee tekeningen- en elf, meestal ingeplakte, losse tekeningen verwijderd.

- Volgens een aantekening op het titelblad komt ook dit deel uit de Bibliotheek B. de Lockhorst. Het Gemeentearchief verkreeg het als legaat van Mej. S.H.J. Royaards van den Ham te Huis ter Heide.
- MMF-uitgave (2000) op 22 microfiches en CD-nr. 6

V E 5 Dit handschrift bestaat uit twee delen:

Stichtsche klyne chronicke Waar in de geschiedenissen des stads Steeden en Landen van Utrecht In tijd van Vreede en oorlogen van den beginnen des stads int Jaar onzen Heeren 80 tot den Jaare 1578 int kort verhaalt werden door J.F. Cortgeen van der gouwen. Gedrukt tot uijtrecht bij Salomon de Roi A^o 1605

Zo heeft Andries Schoemaker het geschreven op zijn zelf getekende titelpagina. Dan volgt een tweede titelblad, zonder tekening maar met dezelfde geschreven tekst, waaronder een aantekening uit 1809 van P. van Musschenbroek dat J.F. Cortgeen in 1605 voor dat werk 96 gulden heeft ontvangen. Een tweede, geschreven, titelblad met dezelfde tekst was mogelijk voor het hieronder te bespreken handschrift V G 3 bestemd.

Het handschrift van Schoemaker, in perkamenten band, heeft een bladformaat van 320 x 205 mm.

Aanvankelijk zijn de tweezijdig geschreven bladen aan een zijde genummerd. Op blad 1 t/m 8 staat een brief van Andries Schoemaker aan zijn zoon Gerard (= Gerrit), waarin hij dit boek aan hem schenkt en opdraagt. Hij schrijft daarin hoe hij er toe kwam penningen te verzamelen, en waartoe dat leidde. Daarna volgt de inhoud van het boekje van Cortgeen (ca. 134 x 80 mm, 108 p.). Op blad 9 volgt, onder een gekleurde tekening van het wapen van de provincie Utrecht, diens voorwoord.

Dan begint een nieuwe nummering, per pagina, en wordt de tekst van Cortgeen overgeschreven. Die eindigt met de korte beschrijving van Stichtse steden, die hier op pag. 73 - 128 staan. Daar heeft Schoemaker 23 gekleurde tekeningen bijgevoegd.

Op pag. 133 begint het tweede gedeelte met een door Schoemaker getekend en beschreven titelblad:

Rolle en corte history van de Bisschoppen van Utrecht door Petrus Cornelisse van Bockenbergh, Gouwenaar Eccles: 7: Heb niet te veel praats van ouder mannen, nogh herhaalt u woort in uwe Reeden,¹ uijt het lattijn vertaalt in onse duijse spraak Door Engelbertus van Engelen Medecijnen Docter Anno 1722

Het boek van Bockenbergh, Leiden 1636, ca. 155 x 100 mm, behandelt verschillende delen van Nederland. Wat Van Engelen voor Schoemaker vertaalde is het eerste deel, *Catalogus, & brevis historia Pontificum Ultraiectensium*.

Op pag. 137 - 139 staat een brief van 'den oversetter docter Engelbertus van Engelen'. Na enkele blanco bladzijden en het voorwoord van Van Bockenbergh 'aan de oprechte beminnaers der Historiën', begint een nieuwe nummering. Boven de pagina's staat dan links: 'het leven der' en rechts 'Bisschoppen van utrecht', met daaronder de tekst in chronologische volgorde. Die begint bij Willebordus (696-736) en eindigt bij Fredrerik van Toutenburg (1559-1580). De meeste van de 62 bisschoppen hebben minder dan een bladzijde, enkele meer dan twee. Schoemaker heeft voor allen ruimte voor een wapen gereserveerd, waarvan er 42 in kleur zijn ingetekend.

¹ Dit is misschien uit de Ecclesiasticus Jesus Sirach, 7:14, waarvan de tekst in de statenvertaling luidt: 'Heb niet te veel snaps in de menighte der ouden / ende en wederhaelt u woort niet in u gebedt.

V G 3 [*Klyne Stichtse cronyk* J.F. Cortgeen]

Bladformaat ca. 383 x 245 mm; papieren band; de bladzijden zijn achteraf doorlopend genummerd van 1 t/m 523. Een titelblad ontbreekt; misschien was hiervoor het extra titelblad van V E 5 bedoeld.

In dit handschrift is het boekje van Cortgeen overgenomen met achter elk Capittel 'Byvoegzels' over de bisschoppen van Utrecht. Hierdoor is de teksthoeveelheid veel groter dan in het oorspronkelijke werk. Boven de bladzijden staat links: 'Klyne Stichtse' en rechts 'Cronyk'. Bij de verschillende bisschoppen is hun wapen getekend, of de kaderlijn daarvoor.

De indeling is moeilijk te volgen omdat bij Cortgeen de Capittelnummers 21 t/m 29 niet gebruikt zijn. Er staan aantekeningen en jaartallen in de marge.

Vanaf p. 507 wordt de 'Corte beschryvinghe der Neder-Stichtsche steden' gekopieerd. Na p. 523 komen nog 4 ongenummerde bladen met 11 gekleurde wapens en, ingeplakt, een gegraveerde plaat: 'de nette grote van de Goude Sleutel van de stad Loven'.

V A 16 *Rolle en Korte History van de Bisschoppen van Uijtrecht, door Petrus Corn: van Bockenbergh, uijt het latijn vertaelt in onse Duijtsse Sprake door Engelbertus van Engelen, Medicijne Doctor Anno 1722.*

Op het door J.S. (Stellingwerf) getekende en beletterde titelblad voegt Schoemaker toe: *voor, en ten dienste van de Heer Andries Schoemaker, welke dit Tractaat eighandig heeft overgeschreven.*

Het boek in perkamenten band, groot ca. 203 x 128 mm, bevat 185 ongenummerde bladen. Vooraf gaan de twee door Schoemaker overgeschreven brieven die al bij V E 5 genoemd zijn.

Na enkele blanco bladen en vier met in totaal zeven opgeplakte gedrukte prentjes volgt dan de 'Naam Rolle en Corte history ...' zoals die ook in V E 5 voorkomt. Bovenaan de bladzijden staat links: 'Het Leeven der', en rechts 'Bisschoppen van Utrecht'. Ook hier is bij de meeste bisschoppen een gekleurd wapen getekend, waarvan de kern bij een deel van hen is ingevuld.

Daarna volgen, na een aantal blanco bladzijden, de wapens van de vijf kapittelkerken, zeventien wapens van proosten en op de laatste bladen negen getekende zegels van verschillende heren.

VIIIF20 *Verzameling van aantekeningen betreffende verschillende dorpen en kastelen in de provincie Utrecht, merendeels geschreven door A. Schoemaker en E. van Engelen, met register door L.P.S(errurier). Met verschillende tekeningen. Handschrift van c. 1720. 1 portefeuille. fol.* [Titelbeschrijving Gem. Archief]

Een verzameling van dubbele en enkele bladen van ca. 330 x 205 mm., naar schatting zo'n 500 bladzijden. In de gedrukte catalogus van de bibliotheek staat een beschrijving van de 48 stukken, die zich in de portefeuille bevinden. Nr. 34, 'Van de Zegels der Bisschoppen van Utregt' bevat veel bladen van Andries Schoemaker. Er ligt een briefje in van Van Engelen, die Schoemaker bedankt voor van hem ontvangen gedrukte penningen en daaraan enkele opmerkingen vastknoopt.

Collectie KOG, Amsterdam

Beschryving en Afbeelding der Steden; Dorpen; Geheugten; Adelyke en andere Gebouwen in West-Friesland, Waterland, Kennemerland en Aankleve van Dien, Dus beschreven en by Een Versamelt; mitsgaders in Alphabetise Ordre Geschikt door Andries Schoemaker

Formaat ± 378 x 255 mm. De titeltekst staat, met kleine verschillen, op het titelblad van elk deel en is in verschillende lettertypen in zwart geschreven door Gerrit Schoemaker. Er volgt een tweede, in kleur door Andries Schoemaker getekend titelblad. In het eerste deel heeft Gerrit daarin dezelfde tekst als op het eerste blad geschreven; in de volgende delen is de schrijfruimte open gelaten. Er is nergens een jaartal genoemd.

De beschrijvingen in alle delen zijn van Andries Schoemaker. Ook een deel van de afbeeldingen heeft hij, zelf gemaakt en met penseel ingekleurd. Soms zijn ze naar eigen waarneming getekend, maar vaak ook naar Pronk, De Haan of oudere voorbeelden. Verder heeft Schoemaker veel van zijn tekeningen door Jacobus Stellingwerf, en later diens weduwe Antonia Houbraken, laten overtekenen. Die deden dat met pen en penseel in grijs. Ook komen nog wat ingeplakte penningen en wapens voor. In totaal staan in de vier delen West-Friesland etc. bijna 1300 tekeningen en worden er 220 plaatsen etc. in behandeld.

Deel I 405 bladen, letters A t/m D

Op blad 1 - 7 verso staat een alfabetische lijst van plaatsen met hun tijdelijke en geestelijke jurisdictie. Op het vervolg van blad 7 verso en op blad 8 recto staat een indeling van de vier Noorder Coggen.

Deel II 489 bladen, letters E t/m J

Deel III 509 bladen, letters K t/m R

Deel IV 504 bladen, letters S t/m Z.

Op de binnenzijde van de voor-omslag is een geschreven blad met de inhoudsgegevens geplakt. In dit deel staat een anonieme tekening uit 1725 van 'Blomliefs Tuyn', Schoemakers' lusttuin 'Aan de vierhuisjes' buiten Amsterdam. 'Bloemlief' is een koosnaam van Schoemaker voor zijn vrouw. Op blad 143 bevindt zich een kaart 'Af Beeldinge van de riviere de Zaen in de jaaren MC en MCCI etc. Hierop staat het gebied tussen Petten en Leiden afgebeeld, met veel buitenplaatsen, kastelen en hofsteden. (Aantekening in Register)

- In 1899 ten geschenke ontvangen van Jhr. dr. J. Six en Jhr. W. Six.
- Mevrouw. M.J.C. Otten heeft over 'De vier manuscriptbanden West-Vrieslandt' gepubliceerd in 'Opdrachtgevers Andries en Gerrit Schoemaker' in L. Kooijmans e.a. (red.), *Pronk met Pen en Penseel*, 1997, catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling, 109-126.
- MMF-uitgave (2000) op 67 microfiches en CD-nr. 1-2

Beschryving en Afbeelding Der Steeden Dorpen Gehuchten Aadelyke En Andere gebouwen in Zuijt Holland, en Aankleving van Dien, meest naar het leeven geteekent en naar A.B.C. gelegd. Dus Beschreven en bij een Versamelt Door Andries Schoemaker, Anno 1730

Behalve het tegenwoordige Zuid Holland zijn ook opgenomen Zeeuws-Vlaanderen, de Linge-streek tot en met Aquoy, het Land van Heusen en Altena, de Langstraat en enige plaatsen in de provincie Utrecht. Formaat ± 378 x 255 mm; de titel van alle vijf delen is vrijwel gelijk. Alle delen hebben 1730 als jaartal en genummerde bladen. In alle delen samen komen 1168 tekeningen voor en worden ca. 220 plaatsen behandeld. Deze Beschryving van Zuijt Holland is op dezelfde manier samengesteld als die van West-Friesland.

Deel I Het titelblad is door Jacobus Stellingwerf getekend in inkt en in twee tinten grijs gewassen; onderin staat een klein dorpsgezicht. Dit deel bevat 363 bladen, waarin de plaatsen die beginnen met de letters A t/m C worden behandeld.

Op de bladen 1 tot 3, tweezijdig beschreven, staat een 'Naamlijst der steden en dorpen, behorende onder het geestelijk opzicht van het Sijnodus van Zuijtholland'. Daarna volgt op de bladen 5 tot 14 een alfabetische lijst, waarbij resp. de tijdelijke en de geestelijke jurisdictie wordt aangegeven. In dit deel I bevindt zich op blad 77 een kaart: Pars i Frisiae haereditariae cis mosam Qua Wasda, nunc Zelandia (etc) Autore M. Altling.

Deel II (staat niet aangegeven). Het titelblad is, evenals dat van de volgende delen, door Andries Schoemaker zelf getekend en gekleurd en beschreven door zoon Gerrit. Dit deel bevat 392 bladen en behandelt de letters D t/m F. Op de bladen 38 tot 265 worden geslachten beschreven; daarbij staan veel wapens en maar één topografische tekening. In dit deel staat op blad 7 een kaart van de overstroming van Dordrecht en omgeving in 1421.

Deel III 496 bladen, letters G t/m K.

Deel IV 439 bladen, letters L t/m P.

Deel V 599 bladen, letters Q t/m Z.

- In 1899 ten geschenke ontvangen van Jhr. dr. J. Six en Jhr. W. Six
- MMF-uitgave (2000) op 82 microfiches en CD-nr. 3-4

Register Van de handschriften West-Friesland etc. en Zuijt Holland is door A.J. Zwaal een index van de geografische namen en topografische tekeningen samengesteld. Een getypt exemplaar daarvan ligt in een ringband ter inzage. Omdat het handschrift van Andries Schoemaker vaak moeilijk leesbaar is, zijn de onderschriften van de afbeeldingen volledig opgenomen in de originele spelling. Daarop volgt een lijst van steden, dorpen etc. in de huidige spelling. De zeer talrijke heraldische en genealogische gegevens zijn niet verwerkt; de samensteller laat het maken van een register op deze gegevens gaarne over aan iemand die dat met verstand van zaken kan doen.

Amsterdam, één band, 371 x 245 mm.

Op het 'titel'blad: 'De Kasteelen in het eerste gedeelte van de gezigten van Amsterdam zijn door Gerrit Schoemaker geteekend, de overige gezigten van Amsterdam zijn door diens vader Andries Schoemaker geteekend en een paar naar C. Pronk.'

Gedeelte Gerrit Schoemaker.

Op de voor-binnenzijde van de harde band is een geschreven lijst van 125 tekeningen van Gerrit Schoemaker geplakt. De afgebeelde huizen liggen in de provincies Noordholland, Zuidholland, het huidige Noordbrabant en de Neder-Betuwe.

Twee tekeningen van de Binkhorst zijn blijkbaar in 1719 door Gerrit ter plaatse getekend. Slechts bij een drietal tekeningen komt tekst voor, in totaal niet meer dan 6 pagina's, en veel pagina's zijn helemaal blanco. Gerrit's schrift is veel beter leesbaar dan dat van zijn vader; sommige onderschriften zijn geheel of gedeeltelijk in vette blokletters, waarschijnlijk eveneens van Gerrit's hand. De ca. 140 bladen in dit deel zijn niet genummerd.

Er zijn maar een paar tekeningen gekleurd met waterverf en een is met verbruinde inkt gewassen. De voorkomende wapens zijn wel gekleurd.

Gedeelte Andries Schoemaker.

Dit deel begint met een in kleur gedrukte tekening waarbij later is aangetekend: 'uit de Rouck p 189; Heraut Orde van den Heiligen Geest'. Deze bladen zijn wel genummerd, maar door elkaar ingebonden. Er zijn in totaal 97 bladen, maar de nummers lopen door tot 204. Een groot aantal nummers ontbreken dus, terwijl ook nog 13 verspreide nummers twee keer voorkomen. In dit deel staan 106 gekleurde gezichten van Amsterdam, waarvan de meeste niet gesigneerd zijn, en twee afbeeldingen van processies. Ook in dit deel komt weinig tekst voor.

- In 1877 aan het KOG geschonken door prof.dr.J.A. Alberdingk Thijm.
- In het deel 'Handschriften van de Schoemakers nader bekeken' wordt dit manuscript als 'Kastelen en Gezichten van Amsterdam' nader besproken.
- MMF-uitgave (2000) op 7 microfiches en CD-nr. 2

Archiefdienst Kennemerland, Haarlem

Hier bevinden zich een 9-tal tekeningen van Andries of Gerrit Schoemaker en 39 van Jacobus Stellingwerf of Antonia Houbraken naar Schoemaker.

- De tekeningen zijn op uiteenlopende tijdstippen verworven. Ook in andere Noordhollandse archieven komen losse tekeningen voor. Een deel ervan is afkomstig uit 'Beschrijving en Afbeelding ... van West-Friesland ...' in de KOG-collectie in het Rijksmuseum.

Koninklijke Bibliotheek, afd. Bijzondere Collecties, 's Gravenhage

Van een deel van de tekeningen zijn foto's gemaakt die in ringbanden ter inzage liggen. Dit is bij de verschillende handschriften aangegeven.

70H57 *Leevens Beschrijving der (I Bisschoppen en Aarts Bisschoppen van Keulen) (II Bisschoppen van Utrecht), zeer naaukeurig uit de Oudheden bij een Verzameld door Andries Schoemaker*

206 x 160 mm, 50 bladen. Het bevat twee delen, elk met een eigen titelblad, waarvan de tekst hierboven is aangegeven. Er is alleen tekst; deel I omvat blz. 1-37, deel II 39-91.

Een bijlage met de namen van de graven van Holland en de bisschoppen van Utrecht behoort bij nr. 131C17.

- Gekocht 1833 op de auctie Het Huis met de Hoofden te Amsterdam uit de collectie Jacobus Koning.

74D33 *Korte Beschrijving van het Graafschap Kuylenburg, het Graafschap Buuren, en de vrije Heerlijkheid Vianen. Mitsgaders Steeden, Dorpen, Heerenhuyzen en Geheugten, in dese Landschappen gelegen. En meestendeel afteekeninge van gemaakt van de welke veele naar 't Leven geteekent zijn.*

383 x 255 mm, 240 bladen, titelblad met randversiering, van Gerrit Schoemaker. Met 52 gekleurde tekeningen van Andries Schoemaker naar hemzelf, Pronk, de Haan en oude voorbeelden en één van Stellingwerf (laatste jaartal 1734), veel gekleurde wapens en opgeplakte penningen.

- Gekocht 13 mei 1910 op de auctie G. Elte te Leiden uit de Bibliotheek van Lockhorst.

75J9 *Kort en beknopt verhaal van de Graaven en Graaflijkheid van Holland, versierd met*

derzelve Gedenk- en Leg-Penningen. Alles zeer naaukeurig, uit de Oudheden bij een Verzameld, door Andries Schoemaker.

210 x 158; 630 genummerde bladzijden. Het titelblad in zwart is in verschillende lettertypen zonder verdere versiering door Gerrit Schoemaker getekend. Dit manuscript bevat geen tekeningen. De bladzijden zijn grotendeels gevuld met tekst, waartussen uit drukwerken geknipte afbeeldingen van penningen zijn geplakt.

- Gekocht 1833 op de auctie Het Huis met de Hoofden te Amsterdam uit de collectie Jacobus Koning.

78C51 Afbeeldingen der steeden dorpen gehugten en Buurten van Zuyd Holland, meest op de plaatze zelfs na het leven getekent door Cornelis Pronk en Bij een versamelt door Andries Schoemaker

320 x 200 mm; 231 genummerde bladen, titelblad geschreven door Andries Schoemaker. Bevat 128 gekleurde tekeningen van ± 120 x 180 mm en nog al wat lege kaders. Er ontbreekt ook veel tekst.

Alle tekeningen zijn van Andries Schoemaker, naar hemzelf, C. Pronk en A. de Haan (de laatste tekening is van 1734) en naar oude voorbeelden uit de 17e of eind 16e eeuw; de meeste zijn niet gesigneerd.

Op blad 228 en volgende (5 blz.) staat een register van A tot Z van dit eerste deel der Zuyt-Hollandse steden etc., dat 145 namen bevat.

78C52 Deel II van 78C51 met door Gerrit Schoemaker geschreven titelblad ziet er eender uit. Er zijn 140 gekleurde tekeningen en op blad 322 begint het register van A tot Z, met op 7 pagina's 201 plaatsnamen.

- Beide delen gekocht in 1864 op de auctie Fr. Muller, verzameling C.K. de Geus

78C53 Afbeeldingen der Adelijke en Heerenhuijsen, Mitsgaders der Voornaamste Hofsteden van Zuyd Holland Meest op de Plaatsen zelfs getekend door Cornelis Pronk en bij een versamelt door Andries Schoemaker

320 x 200 mm; 351 genummerde bladen; titelblad geschreven door Gerrit Schoemaker. Dit deel bevat 226 gekleurde tekeningen, o.a. naar Pronk 1733. Vanaf blad 348 staat op 7 pagina's een alfabetisch register van de 206 behandelde huizen. De pagina's zijn beter gevuld met tekeningen en tekst dan in de twee delen over steeden, dorpen etc.

- De twee delen over steden, dorpen etc. in Zuid-Holland en het deel over adelijke en herenhuizen bevatten in iets beknopter vorm dezelfde tekst en tekeningen als de handschriften van Zuid-Holland van het KOG in het Rijksprentenkabinet.
- Van alle tekeningen van Zuid-Holland zijn foto's in zeven ringbanden ter inzage.
- Gekocht in 1864 op een auctie bij Fr. Muller te Amsterdam, verzameling C.K. de Geus.

78C54 Korte Beschrijving van de Steden, Dorpen, Heren Huijsen etc. van West-Friesland, Kennemerland, Waterland en Amstelland, Benevens het meeste gedeelte der selver Afbeeldingen, soo als 't van outs geweest is, of als het tegenwoordig is. Meest zelfs na 't Leven getekend en by Een Gebracht, door Andries Schoemaker.

733. Eerste Deel, letters A - L.

330 x 210 mm; 213 genummerde bladen (hernummerd 412 blz.); titelblad met verschillende lettertypes maar zonder versiering van Gerrit Schoemaker; in een tweede door Andries Schoemaker getekend en gekleurd titelblad is de tekstruimte niet benut.

Dit deel bevat 148 gekleurde tekeningen van Andries Schoemaker van ca. 130 x 180 mm, inclusief titelbalk. Ze zijn deels naar Andries Schoemaker zelf en verder naar Pronk en de Haan en naar oude voorbeelden. Vaak zijn ze niet gesigneerd. Op p. 5 en 6 staat een opdracht die begint met 'waarde en zeer geliefde dochter' en gedateerd is 5 Junij 1733. Die is elders in extenso opgenomen.

78C55 Deel II van 78C54 heeft een enkel titelblad van Gerrit Schoemaker met dezelfde inhoud. Het behandelt de letters M - Z en bevat 251 genummerde bladen en 198 gekleurde tekeningen.

- Deze twee delen zijn een beknoptere versie van de vier delen over West-Friesland die hierboven genoemd zijn en van die uit de KOG-collectie.
- Van deze delen zijn acht foto's in de ringbanden opgenomen.
- Gekocht op de auctie van Fred. Muller, Amsterdam, 8 juni 1864, afkomstig van D.D. Buchler.
- In 'Handschriften van de Schoemakers nader bekeken' staat een lijst van de tekeningen die in beide delen voorkomen.

78D23 Beschrijving der Stad Uytregt soo der Geestelyke als Wereldlyke Gebouwe, kerken, kloosters, gasthuysen, kappellen en meede wereldlyke Gestigten soo in de stad als in de voorsteden der stad Uytregt dus by een versamelt en beschreeven door Andries Schoemaker eerste deel

371 x 235 mm; 320 genummerde bladen; getekend titelblad waarin 8 getekende gebouwen en bovenstaande tekst, gesigneerd: Jacobus Stellingwerf f.

Op blad 3: Verdeeling gehouden voor het Eerste deel.

Het boek bevat veel ingeplakte gedrukte kaarten, veel wapens die in het eerste gedeelte per 12 in een voorgedrukte omranding zijn getekend, en ingeplakte gedrukte of getekende penningen, alles aangevuld met veel tekst. Er staan 31 tekeningen van Stellingwerf van ca. 140 x 175 mm. in, 7 topografische en 7 andere gekleurde van Andries Schoemaker en 1 van Gerrit.

78D24 *twede deel*

Als eerste deel; 269 genummerde bladen; titelblad: Jacobus Stellingwerf f.

Op blad 3 en verso: Verdeeling gehouden in het tweede deel. Dit is gedeeltelijk alfabetisch. Er zijn minder ingeplakte gedrukte afbeeldingen en wapens dan in het eerste deel en de ruimte voor tekeningen en tekst is deels onbenut gelaten. In dit deel 74 tekeningen van Stellingwerf, 21 gekleurde van Andries Schoemaker en 10 van Gerrit Schoemaker. De aan Stellingwerf toegeschreven tekeningen kunnen ook van zijn echtgenote/weduwe Antonia Houbraken zijn.

- Van het eerste deel komen in de ringband twaalf, van het tweede vijftien tekeningen voor.
- Herkomst onbekend; verworven vóór 1833.

78H40 *Beschrijving van Nederland* [2], 254 bladen

'Nederland / hier werd aangetoond hoe wonderlyk de france soo door haer eijgen quade daden en tiranike behandeling: hunne gewonnen steden moesten verlaten en de staten van nederland haar in een beter positie stellende: soo dat den vyand so ongemeen spoedig de nederlandse steden verlaten ja spoediger als sij die gewonnen hadden.'

78H41 *Beschrijving van Gelderland* 153 bladen

'Gelderland korte aantekening van den inval der francen des jaars 1672 in de geunieerde provincien: en wat steden door haar veroverd zijn in t hartogdom Kleef gelderland en t graafschap Zutphen en hoe den vyand: ruym soo spoedig moeste verlaten na datse alvorens ongemene knevelaryen: brant schattinge en andere seer swaare ongebondenheden soo in de steden als ten platte landen hadden bedreven.'

78H57 *Beschrijving van Utrecht &* [3], 98 bladen

'Utrecht de stadt en het geheele Sticht werd in den jaare 1672 bemagtigt van den fransen: al waar datse slegt huys gehouden hebben en het jaar daar aan sijnse sonder slag of stoot weder wegh getrocken doch niet zonder groote knevelarij en brandschatting die seer swaar was te moeten betalen.'

Over Issel 116 bladen

'Overissel aanwysinge van de steden dorpen en gehuchten soo in over Issel als in dren: de ommelanden en het daar om heen gelegen land welk door de bisschoppen van Ceulen en Münster met france hulp verwoest zijn in den Jaare 1672: en wederom verlaten in den Jaare 1672: ruijm so spoedig als die door haar veroverd waren.'

Deze handschriften 78H40, 78H41 en 78H57 zijn gebonden in perkamenten banden tellen samen 626 bladen in octavoformaat (187x119 mm). Ze behandelen de gebeurtenissen uit de jaren 1672-1674, gedeeltelijk overgeschreven uit *'t Verwerd Europa* van Petrus Valkenier. Er staan 94 gekleurde tekeningen van Schoemaker in en er zijn veel knipsels van penningen en verdedigingswerken uit die tijd ingeplakt. Van een grote prent van Sorious zijn alle 40 afbeeldingen, op het titelstukje na, verspreid over de delen terug te vinden.

De verschillende onderwerpen zijn niet alfabetisch behandeld en liggen soms buiten het genoemde gebied. In elk deel heeft Schoemaker achterin een alfabetisch 'Register' toegevoegd. In samenhang daarmee heeft hij een deel van de bladen genummerd. Na het inbinden bleek deze nummering niet correct te zijn of zijn er fouten gemaakt, waarom in elke band de bladen met potlood hernummerd zijn.

- Nr. 78H40 is in 1833 gekocht op de auctie van de verzameling Jacobus Koning. De andere delen zijn al v? ? ? r 1833 verworven en de herkomst daarvan is onbekend.
- In een apart hoofdstuk wordt op deze handschriften nader ingegaan.

78H43 *Korte Beschrijving van de oude adelyke huysen deszelfs Ruinen: deftige riddermatige hofsteden: hofsteden en plysier plaats en gelegen in Westvriesland, Kennemerland, Waterland en 't land van Bloys voor sooverre die noch in wesen syn: nat leven getekent: en hier in een bondeltie bij een gebracht door Andries Schoemaker*

226 x 145 mm, 208 genummerde bladen, laatste tekening van 1735. Na een geschreven titelblad van Andries Schoemaker volgt er nog een met een ongekleurde tekening waarin: 'Beschryving van Noort Holland De Hofstede.' Het boekje gaat van A tot Z en bevat 202 gekleurde tekeningen van Andries Schoemaker naar hemzelf, Pronk en De Haan of naar oude voorbeelden, vaak ongesigneerd. Het is grotendeels tweezijdig volgeschreven.

- De twee delen over steden, dorpen etc. in West-Friesland etc. en het deel over adellijke huizen etc. bevatten in

beknoper vorm dezelfde tekst en tekeningen als de handschriften van West-Friesland etc. in het Rijksprentenkabinet.

- Van dit deel komen 6 foto's van tekeningen in de ringband voor.
- Gekocht in 1833 uit de collectie Jacobus Koning.

ontbreekt *Korte Beschrijving van Westvriesland kennemerland waterland en 't land van bloys nevens deszelfs aftekeningen der steden, dorpen, gehugten en buurten in die landstreek gelegen synde meest alle na het leven getekent en in vier deelties te samen gestelt*

226 x 145 mm; de delen 1 en 2, letters A - N, ontbreken. Bevat veel kerk- en dorpsgezichten.

78H46 ... *het derde deel van O tot S bijeengebracht door Andries Schoemaker*

Het titelblad is door Andries Schoemaker zelf geschreven. Dit deel bevat 193 genummerde bladen met 201 gekleurde tekeningen van ca. 95 x 130 mm van de schrijver zelf, Pronk, de Haen en oude voorbeelden.

78H47 ... *het vierde deel van T tot Z, bijeengebracht door Andries Schoemaker*

Titelblad als hiervoor, 156 genummerde bladen en 134 gekleurde tekeningen.

- In de ringbanden komt van deze serie de foto van één tekening voor.
- Deel drie en vier waren al in 1833 in het bezit van de Koninklijke Bibliotheek
- De 'Korte Beschrijving van de oude adelyke huysen ...' en de twee delen over steden, dorpen etc. in West-Friesland etc. bevatten in beknopter vorm dezelfde tekst en tekeningen als de handschriften van West-Friesland etc. in de KOG-collectie.
- Onder 'Handschriften van Schoemaker nader bekeken' is een lijst van de tekeningen in 78H43 en 78H46/47 opgenomen.

78H61 *Genialogische tafel van het door lugtig huijs en overout geslacht van Egmond*

189 x 126 mm, 115 bladen. Het titelblad is geschreven door A. Schoemaker.

Op elk blad is een voorgedrukt en ingekleurd wapen geplakt (soms zijn het er twee), waarbij tekst is geschreven. Meestal is dat minder dan een kantje, een enkele keer is ook de verso gebruikt. Het boek begint met Radbout, die regeerde van 739 tot 792 en eindigt A° 1654 met Philips van Egmont.

- In 1807 aangekocht uit de collectie Romswinkel

129C21 *Beschrijving Der voornaamste afdeelingen, Eylanden, Dorpen en gehugten, geleegen en behoorende onder het Noordhollanse Synodus Dus by een gesameld en beschreven door Gerrit Schoemaker*

328 x 207 mm; 210 bladen; geschreven titelblad door Gerrit Schoemaker.

De plaatsen worden in alfabetische volgorde met vermelding van de kerkelijke indeling behandeld. Per plaats is ruimte voor een wapen (meestal niet ingetekend) en tekst, die ook maar zeer gedeeltelijk benut is. Er worden veel jaartallen vermeld en bij bijna elke zin staat de bron aangegeven.

Het is waarschijnlijk de bedoeling geweest bij elke plaats een of meer tekeningen te plaatsen, vaak zowel een naar een ouder voorbeeld als een naar een tekening uit 1726/1727. Het werk is blijkbaar niet voltooid.

- Aangekocht in 1906 op de veiling Smissaert e.a. onder nr. 859

130B14 *A. Schoemaker's Aantekeningen en Beschrijving van 't Huis, Geslacht en Leven der Princen van Orange en Nassau*

Boek in doos, 375 x 245 mm; 27 bladen, tweezijdig volgeschreven. Het titelblad is in drukletters geschreven door Andries zelf. Er zijn maar 5 tekeningen, 1 waarschijnlijk van Gerrit Schoemaker, 2 van Andries en 2 van Stellingwerf met onderschrift van Andries; verder zijn er wapens in getekend en afdrukken van penningen in geplakt; een deel van de laatste zit los in een enveloppe.

- Aangekocht in 1833, auctie Het huis met de Hoofden, Amsterdam, collectie Jacobus Koning

130B25 *Wapens van vorsten en voorname personen*

385 x 247 mm, 35 bladen, gebonden in halfleder. Geen titelblad.

Fragmenten van een serie wapenboeken van Andries Schoemaker, bestaande uit drie delen, waarvan er twee en enkele losse bladen berusten in het Koninklijk Huisarchief. Zie daar.

Op elk blad een voorgedrukt stramien voor twaalf wapens, met sierrand. De meeste zijn ingetekend en gekleurd, met onderschriftjes van Andries en Gerrit Schoemaker. In de marges staan detailtekeningen.

- Aangekocht op de auctie G. Elte te Leiden 1910 uit de verzameling B. van Lockhorst

131B16 *Kort verhael of discours belangende de Conspiratie van Gerard van Velsen en sijn*

Complicien van dien / ter oorzaak soo particulieren: als publiquen die daar toe moveerden.

325 x 210 mm, 8 bladen 2-zijdig beschreven en oorspronkelijk genummerd 244 - 251 + een pag. bijlage. Kort verhaal naar A. van Buchel. Afkomstig uit de bibliotheek van B. van Lockhorst, veiling Elte 1910.

131C16 Leevensbeschrijving oorlogen en andre gebeurtenissen der Bisschoppen van Uytregt, beginnende van Willebrordus af en verder vervolgd tot de teegenwoordige tijd dus bij een gesameld en beschreven door Andries Schoemaker

Het titelblad in oost-indische inkt en sepia, met een afbeelding van de Sint Mariakerk te Utrecht, enz., met daarop bovenstaande tekst, was in 1887 in het bezit van Graaf Van Nahuys.

327 x 205 mm; 452 bladen, gegraveerde band. Het hs. is verkeerd ingebonden; de juiste volgorde is: fol. 1-193, 213-221, 203-121, 194-202, 222-453.

T/m blad 439 is het vrijwel geheel tweezijdig beschreven; dan volgen nog enkele wapens op verder onbeschreven bladzijden.

Ingedeeld in hoofdstukken: Stand der Kerke Christi van de geboorte van de Saligmaker af; idem in de derde eeuw A°200 - Anno 300, idem in de vierde eeuw A° 300 - A° 400, en zo verder.

Vanaf Willebrordus zijn de wapens van de bisschoppen en anderen weergegeven. De omtrek van de wapens werd met een stempel opgedrukt, waarna ze werden ingetekend en met waterverf gekleurd. Er komen ook gekleurde tekeningen voor van o.a. het Klooster oud (1729) en nieuw (1731), 't Huis te Vreedelant zo 't was 1527 en na de vernietiging en het klooster Jerusalem.

- In 1900 aangekocht op veiling M. Nijhof, 's Gravenhage, uit de verzameling Beijers.

131C17 Korte Beschrijvinge van Het Leven en Daden Der Bisschoppen van Utrecht En Graaven van Holland. Bij Een gebracht door Andries Schoemaker

319 x 204 mm; 209 bladen, orig. perkamenten band. Met de pen geteekend titelblad, deels door Serrurier, gevolgd door gedichten van A. de Haan de Jonge en P. Straat op Schoemaker. Op p. 11 staat een opdracht van Schoemaker aan Ds. Henricus Bakker d.d. Amsteldam 12 Febr. 1733. Dan volgen tekeningen van de wapenschilden der kapittelen en het testament van Willebrordus.

De eigenlijke beschrijving bestaat uit twee delen. Het eerste (p. 23-374) handelt over de bisschoppen van Utrecht, het tweede (p. 377-418) over het leven van de vicarissen van Utrecht. Van elk van hen is het wapen getekend, waarna een uitgebreide tekst volgt. De graven zijn niet apart behandeld, maar in verband met de bisschoppen waarmee ze in verbond of oorlog waren.

In een bijlage achterin 70H57 heeft Schoemaker de namen van de Graven van Holland en Bisschoppen van Utrecht opgesomd. Deze bijlage hoort bij dit manuscript.

- In 1900 aangekocht op veiling M. Nijhof, 's-Gravenhage, uit de verzameling Beijers.

132A37 Korte Beschrijving van de Steden, Dorpen, Gehugten en Heeren-huizen der Heerlijkheid Vriesland, Benevens desselfs Afbeelingen, Meest na 't leven tekent, Bij een Vergaderdt Door Andries Schoemaker

365 x 242 mm, hoornen banden.

Deel 1, 342 bladen, gekleurd titelblad (A.Meijlincq Inv: 1735) met wapens en 4 kleine stads- of dorpsgezichten. Dit deel begint met de kaart van Friesland uit de Schotanus atlas waarna bijna 200 bladen tweezijdig zijn volgeschreven over de geschiedenis en de heersers van Friesland, met daartussen getekende wapens of opgeplakte afdrukken van penningen. Voorafgegaan door een kaart van dat gebied volgt een beschrijving van de verschillende grietenijen en de daarin liggende plaatsen. Bij de plaatsbeschrijvingen komen ruim 20 tekeningen van ca. 140 x 180 mm voor van Andries Schoemaker, deels naar Stellingwerf. De voor tekeningen bestemde ruimte is echter 42 keer ongebruikt gebleven. Bij veel kleinere plaatsen staat ook maar weinig tekst.

132A38 Deel II; geen titelblad; vervolg van deel I. 260 Bladen. Hierin ruim 40 tekeningen van en onderschreven door Schoemaker, deels naar Stellingwerf, waarvan er één links gesigneerd met A:S en gedateerd 1732. De voor tekeningen bestemde ruimte is 135 keer ongebruikt gebleven.

- In de ringband foto's van het getekende titelblad door Andries Schoemaker met daarin de boven-genoemde titel. Verder 2 tekeningen van gebouwen.
- Beide delen gekocht op auctie G. Elte te Leiden 12 mei 1910 uit bibliotheek Ridder B. van Lokhorst.
- Deel III bevindt zich in TRESOAR te Leeuwarden
- MMF-uitgave (2000), samen met deel III, op 9 microfiches en CD-nr. 5

132D1 Beschrijving van Zeeland

367 x 250 mm met 229 genummerde bladen, hard perkamenten band. Er is geen titelpagina. Dit deel bevat 227 gekleurde afbeeldingen van steden, dorpen, kastelen en andere gebouwen in Zeeland van ca. 150 x 210 mm., enkele stadswapens en opgeplakte afdrukken van penningen. Na een algemeen artikel over Zeeland

volgt op blad 6 en verso en 7 een opsomming van de dorpen en heerlijkheden per eiland.

De tekeningen zijn vaak omrand met een rode en gouden lijn van 1 mm, terwijl binnen de titelbalk nog een bruine lijn van 2 mm is getekend. Er zijn 5 tekeningen van Stellingwerf (niet gesigneerd), de andere zijn van Schoemaker, naar hemzelf, Pronk, de Haan en oude voorbeelden.

De bladen zijn op alfabet gelegd. De meeste tekeningen zijn aanwezig, maar veel tekst ontbreekt.

- In de ringband komen twee foto's van tekeningen voor.
- Gekocht 7 februari 1858 te 's-Gravenhage op auctie Veegers, Verwoert e.a.
- MMF-uitgave (2000) op 8 microfiches en CD-nr. 6

In de Koninklijke Bibliotheek zijn verder nog de nrs. 70G22 en 74D33 aan Schoemaker toegeschreven. Dit is waarschijnlijk ten onrechte; ze komen ook bij Nahuys niet voor. De oorspronkelijk in deze lijst opgenomen nummers 131B16 en 73A 1 t/m 3 (Penningkunde) zijn bij nader inzien eveneens afgevoerd.

Koninklijk Huisarchief te 's-Gravenhage

G19-56 *De Wapenschilden der Heeren Burger Meesteren Der Koopstadt Amsteldam van den jaere 1357 tot den jaere 1578 bij een gebracht door Andries Schoemaker 't eerste deel*

315 x 200 mm, perkamenten band, 230 ongenummerde bladen. Na een geschreven titelblad met het eerste deel van bovenstaande tekst volgt een getekend titelblad, gesigneerd met J. Stellingwerf.*

Het hs. begint met 6 pag. 'Ordre van Regeringe der Magistraten van Amsteldam' en 4 pag. 'Rakende mede Schepenen', gevolgd door een artikel van 8 pag. 'Amsteldam zoo het was in de Jaere 1300' met enkele illustraties.

Dan komen de wapenbladen, die alle voorgedrukt zijn met de basislijnen voor 4 wapens. Daarvan zijn de meeste ingekleurd en van een op- en onderschrift voorzien; soms zijn er nog een of twee wapens bijgetekend. Voor de periode 1357 t/m 1412 zijn er 6 bladen; daarna heeft elk jaar een eigen blad. De tekst kan doorlopen naar de achterzijde van het blad en er zijn enkele tekstbladen tussengevoegd, met ingeplakte prenten en penningen.

G19-57 *Wapen-schilden, der Edele Groot Achtbare, Heren, Burger-Meesteren der Vermaarde Koopstad, Amsteldam zo als de zelve in der tijd, Hebben Geregeert, sederd Het jaar 1578, tot nu toe, en Dus bij een Gebracht, door Andries Schoemaker*

Dit tweede deel heeft evenals het eerste een geschreven en een met J. Stellingwerf *gesigneerd getekend titelblad. Het deel begint met 19 pag. tekst waarin enkele penningen en wapens. Alle voorgedrukte wapens zijn ingevuld en er is meer tekst dan in 't vorige deel. Bovendien zijn vrij veel afdrucken van penningen en prenten ingeplakt. Enkele prenten ter grootte van het handschrift zijn mee ingebonden. De boven- en onderschriften van de wapens zijn voor een deel (1695-1724) door Gerrit verzorgd. Na 1735 volgen nog 21 ongebruikte voorgedrukte wapenbladen.

* Bij nader onderzoek lijken beide titelbladen te zijn getekend door Stellingwerfs echtgenote, Antonina Houbraken

- Er zijn geen herkomstgegevens bekend. Nahuys geeft aan dat deze delen 'in een lijst' vermeld stonden.

Katholieke Universiteit Brabant te Tilburg, Brabant-Collectie

B 147 *Corte beschrijving van de steeden, enz. behorende onder de Generaliteit; met tekeningen verciert*

Het handschrift bestaat uit losse vellen van 380 x 255 mm. in een doos. Er is geen titelblad; bovengenoemde titel is ontleend aan de lijst van Nahuys. Op een papier vóór in de doos is aangetekend dat de folio's nr. 11, 12, 162 en 180-199 ontbreken. Er zijn nu 218 bladen, waarvan er enkele gedeeltelijk zijn uitgesneden. Op de eerste 157 bladen worden 135 plaatsen in de Meyerij van 's-Hertogenbosch behandeld; verder komen de Baronie van Breda en Bergen op Zoom met omgeving aan de orde.

Er komen 109 gekleurde tekeningen van Andries Schoemaker in voor van ca. 145 x 205 mm, meest naar De Haan en oude voorbeelden, maar ook naar hemzelf en Pronk. Bij de tekeningen naar De Haan zijn o.a. de jaartallen 1729 en 1732 vermeld. Op grond van lijmresten is geconstateerd dat 100 afbeeldingen ontbreken. Daarnaast is veel ruimte voor tekeningen, en vooral wapens, niet gebruikt. Er is wel vrij veel tekst en ook bij kleine plaatsen staat meestal wel een begin van beschrijving.

- In de catalogus van de verzameling van Everard de Burret, 1807, staan o.a. een band 'korte Beschrijving van 's-Hertogenbosch en de Meijerij' etc. en een band 'korte Beschrijving van Breda, Bergen op Zoom, Maastricht &c.' etc. Het lijkt er op dat deze banden uit elkaar zijn gehaald en een deel er van zich nu in Tilburg bevindt.
- In 1901 aangekocht door het Provinciaal Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant en in 1986 aan de provincie verkocht, die het in bruikleen heeft gegeven aan de Katholieke Universiteit Brabant.

Koninklijke Bibliotheek van België te Brussel

VH 27.687 A L.P. *Beschryvinge vande stadt ende landt van Dendermonde*

mitsgaders de costumen, statuten ende usantien, soo wel vande stadt ende landt als van het princelyke leenhof aldaer zijnde, door Jacobus Maestertius (1610-1658), Leiden 1646.

In het boek van Maestertius zijn 47 bladen toegevoegd met ongedateerde en ongesigeneerde tekeningen van Andries Schoemaker. Onder 'Handschriften van de Schoemakers nader bekeken' staat een uitvoeriger beschrijving van dit handschrift.